

A PESTISJÁRVÁNY ÁLDOZATAI PETŐFALVÁN 1719-BEN

HASZMANN JÓZSEF

Az 1718-as év nagy szárazságot hozott vidékünkre. „Ezért történt, hogy a székelyek legnagyobb része Erdély más vidékeire és Havasalföldre, meg Moldva szomszédos tartományaiba szóródott szét. Akik pedig a helyükön maradtak különféle módon küzdtek az éhséggel [...] Kőrifának összezúzott kérgét keverték a liszthez [...] A bengének [Rhamnus L.] és más erdei fáknek a gyümölcsei valahogyan fenntartották az éhezők életét, míg el nem erőtlenedtek[...] Az éhség és a szokatlan étel miatt az ember nedvei szükségképpen elromlottak; ezért az 1719-ik évben, a tavasz beálltakor a Székelyföldet akkora pestis támadta meg, hogy egy év leforgása alatt több mint százezren pusztultak el”, – olvashatjuk Bod Péter önéletírásában.¹

A csernátони múzeumban egy 1719-ből ránkmaradt dokumentumot őrzünk, melyben az ismeretlen eseménymegörökítő a közeli Petőfalva 1717–1719-es állapotáról, – a gyenge termés és az éhínség következményéről – a pestisjárványról és annak névszerinti áldozatairól ír.

Petőfalva a Székelyföld egyik legrégebbi, ugyanakkor legkisebb települései közé tartozott és tartozik ma is. Az 1567. évi regestrumban Peteoffalwa néven 4 kapuval², a XIX. században – vagyis a falu virágkorában – 90 házzal tartották nyilván.³ A lélekszámot tekintve, ez a XVIII. században 180–220-nak, a XIX. században 280–350-nek felelt meg, ami azóta is csökkenő irányzatot mutat. Az 1979. január 1-i adatok szerint Petőfalva lakossága 267 volt.⁴

A feljegyzések szerint 1719-ben Petőfalván 143 személy halt meg. Ez a szám, a település összlakosságának kb. 80–85⁰/₀-át tette ki.

Az alábbiakban, a dokumentum szövegének megfelelően közöljük az elhunytak névsorát.

„Anno 1719-ben meghaltak pestisben, nevek:

FEJÉR IMRE, SÁNDOR JÁNOS, SÁNDOR ANDRÁS, ÁBRAHÁM JÁNOS, BENDE JÁNOS, SZIGETI MIHÁLY, GÁL MIKLÓS, HÉJJA MIKLÓS, BENDE ISTVÁN, SZIGETI JÁNOS, SZIGETI JAKAB, FINTA ISTVÁN, SZIGYÁRTÓ ANDRÁS, ORBAI MIHÁLY, SÁNDOR MIHÁLY, JAKAB JÁNOS, BOR JÁNOS, BOR GYÖRGY, BOR TAMÁS, SZABÓ PÉTERNÉ, BENDE MIHÁLY, PÁL ANDRÁS, FINTA MIHÁLY, SZIGETI BÁLINT.”

„1719 június 6-ig elhunytak felsorolása:

HOSPITES (földművesek).

BOR TAMÁS és FEHÉR IMRÉNEK egy leánya és egy fia.

SÁNDOR JÁNOS ennek két leánya és egy fia.

SZIGETI JAKAB ennek is egy fiacskája, felesége, leánya is.

BENDE MIHÁLY, ezek gazda emberek magok is meghaltak, fia is.

A következő gazdák, kik irgalomból még élnek:

SÁNDOR ANDRÁSNAK egy fia.

SZIGETI MIHÁLYNAK egy fia, ismét egy fia meghalt.

FINTA ISTVÁNNAK egy leánya meghalt s maga is, s egy fiacskája is.

SZIGETI BÁLINTNAK két leánya, azután egy fia s a felesége is.

SZIGETI ANDRÁSNAK a felesége és maga is. Egy szegény idegen ember is.

PAP JÁNOS ifjú legény.

SZABÓ PÉTERNÉ s a fia István s eddig huszonnyolcan.

BENDE ISTVÁNNAK egy leányocskája s a felesége.

BENDE JÁNOS maga s egy kicsin fiacskája s egy leánya.

FERENC PÁLNÉ, BOR MIHÁLY, ÁBRAHÁM JÁNOSNÉ s a leánykája és FINTA MIHÁLY, összesen 143 személy.

A feljegyzést követő oldalakon egy 30 szakaszos vers a pestis járványban meghaltak életét: hibáit és erényeit sorolja fel. A hosszú vers az életben maradottak számára is hasznos intelmekkel szolgál.

IRODALOM

¹ FELSŐCSERNÁTONI BOD PÉTER *Önéletírása. Erdély öröksége.* VIII. Bp., é.n., 3—4. l.

² ORBÁN BALÁZS: *A Székelyföld leírása. III.*, Pest, 1869, 149. l.;

BÁLINTH GYULA: *Adatok Kovászna megye népességéhez és népesedéséhez.* Aluta VIII—IX. Sepsiszentgyörgy, 1978, 111:—26. l.

³ ...*Helységnévtár.* Bp., 1892, 1459. l.

⁴ *Kovászna megye. Monográfia.* Sepsiszentgyörgy, 1969, 267. l.

Rezumat

Autorul prezintă pe baza unui document din 1719 aflat în colecția secției de etnografie a Muzeului Județean Covasna de la Cernat ravagiile pe care le-a produs în rândul populației epidemia de ciumă din anii 1717—1719 în satul Peteni (jud. Covasna).